

Ks. Andrzej F. Dziuba. *Spowiedź małżeńska. Życie małżeńskie a sakramentalna postęga pokuty i pojednania (Zagadnienia wybrane)*. Kraków: Wydawnictwo „M” 2002 ss. 124.

Realizacja powołania czysto ludzkiego, w swej indywidualnej specyfice, ale jednocześnie odniesiona do drugiej osoby, najczęściej przyjmuje drogę życia małżeńskiego. Ta społeczność dwojga osób różnej płci jawi się jako podstawowa i zasadnicza w całej wizji społecznego charakteru człowieka, możliwości jego realizacji oraz twórczego wychylenia ku innym. Wręcz w wielu cywilizacjach zwykło się mówić, iż małżeństwo to wspólnota naturalna, zwłaszcza gdy jest jeszcze odniesiona do rodziny.

Ta społeczność naturalna w obrazie ochrzczonych przybiera formę małżeństwa sakramentalnego, które niesie w sobie określone prawa, ale i z drugiej strony zobowiązania. To szczególny znak obfitych Bożych darów, a jednocześnie i zadawanych zobowiązań specyfiki tej drogi powołania. Zatem, w tej konstelacji są one możliwe do twórczego spełnienia. Małżeństwo to szczególny związek, podstawowy dla budowania oraz trwania wspólnoty ludu Bożego Nowego Przymierza.

Wręcz oczywiste jest, że w tej wspólnocie ludzi, a dokładnie dwojga indywidualnych osób odmiennej płci, istnieje także rzeczywistość niedoskonałości, zaniedbań, słabości czy grzechu, owej negacji doskonałości i niesionej godności ludzkiej, tak rozumianej indywidualnie jak i we wszelkich relacjach, tj. z Bogiem, innymi ludźmi, sobą samym i otaczającym światem. Jezus Chrystus, poprzez swój Kościół, społeczność Nowego Przymierza, staje wobec niej z darem nawrócenia i pojednania.

Ostatnio ks. prof. Andrzej F. Dziuba opublikował interesujące studium poświęcone spowiedzi małżonków. Jest on prof. KUL i UKSW oraz znanym z wielu publikacji, a w tym także z problematyki małżeństwa i rodziny. Szczególnie znany jest jego wkład w przybliżanie w polskiej, ale nie tylko, literaturze filozoficznej oraz teologicznej bogactwa antropologii Jana Pawła II.

Warto tu także zauważyć, że jeszcze bardziej podjęty temat badawczy precyzuje umieszczony podtytuł: „Życie małżeńskie a sakramentalna postęga pokuty i pojednania” To wyraźne wskazanie na dynamikę podejmowanego tematu.

Książkę otwiera słowo wstępne kard. J. Glempa, Prymasa Polski (s. 5). Natomiast zasadniczy korpus pracy poprzedza wstęp autora (s. 7-11). Z kolei całość treściowa podzielona została na trzy zasadnicze rozdziały.

Pierwszy z rozdziałów nosi tytuł: „Małżeństwo jako realizacja świętości i odpowiedzialnego rodzicielstwa” (s. 13-33). Autor ukazuje zatem najpierw miłość-świętość małżeństwa. Następnie omawia drugi komponent, tj. odpowiedzialne rodzicielstwo. Zatem dotyka fundamentalnych elementów wspólnoty małżeńskiej.

Kolejny rozdział poświęcony jest poszczególnym elementom sakramentu pokuty i pojednania (s. 35-65). Zatem w kolejności zaprezentowano: stawianie pytań, osąd spowiednika, pouczenie i napomnienie, wskazanie środków, zadośćuczynienie i pokuta oraz odłożenie lub odmowa rozgrzeszenia. To dotknięcie integralnych i podstawowych elementów tegoż sakramentu.

Ostatni rozdział analizuje wybrane szczegółowe zagadnienia odnoszące się do życia małżeńskiego (s. 67-105). Warto i tu podać jakie to są kwestie: przerywanie ciąży, środki wczesnoporonne, antykoncepcja, sztuczna prokreacja, ignorancja, współudział w grzechu, związki niesakramentalne oraz homoseksualizm. To dość szeroki zakres tematyczny, który w różnym stopniu i wymiarze dotyczy poszczególnych małżonków.

Całość treściową zamyka zakończenie (s. 107-110).

Natomiast od strony formalnej dodano wykaz skrótów (s. 111-113), bibliografię (s. 115-122), podzieloną na źródła i literaturę, oraz klarowny spis treści (s. 123-124).

Prezentowana książka jest interesującą próbą ukazania szczegółowej problematyki posługi Kościoła w wyrazie sakramentu pokuty i pojednania, odniesionej tutaj tylko do małżonków. To bardzo wyważone i spokojne przeanalizowanie ogólnych zagadnień, a także niektórych wybranych szczegółowych kwestii. Autor, u samych fundamentów, wskazał tu na szczególnie widoczne i zarazem aktualne oraz podstawowe w codziennym życiu kwestie miłości oraz odpowiedzialnego rodzicielstwa. Na tych dwóch fundamentach ostatecznie opiera się spełnianie drogi powołania małżeńskiego.

W całości pracy ks. prof. A. F. Dziuba prezentuje wierność powszechnemu nauczaniu Kościoła, tak w sensie doktrynalnym jak i praktycznym. Jest to zatem umiejętnie odwoływanie się tak do antropologii filozoficznej jak i teologicznej, a także teologicznej wizji powołania realizowanego w małżeństwie, zgodnie z nauczaniem Kościoła. Bardzo często autor odwołuje się do nauczania papieskiego, a zwłaszcza Jana Pawła II oraz do innych najnowszych dokumentów Kościoła. To bardzo ważny element poprawnego osadzenia analizowanych treści w kontekście różnorodnych współczesnych propozycji. Trzeba zauważyć, iż także bogata jest baza bibliograficzna w płaszczyźnie przywoływanej literatury przedmiotu. To ważne uzupełnienie.

W całości nakreślonej drogi powołania małżeńskiego autor wyakcentowuje jej pozytywne elementy, choć mówi bezpośrednio o sakramencie pokuty i pojednania. Zatem nie sprowadza powołania małżonków do walki z grzechem i złem, ze słabościami czy niedoskonałościami, choć ma także ich świadomość, ale do dążenia do świętości, do wydoskonalania się osobowo oraz wspólnotowo. W tym zbliżaniu się do Boga, i to we wspólnocie małżeńskiej, ks. prof. A. F. Dziuba widzi szansę ich wzajemnego uświęcenia oraz czytelnego świadectwa dla innych i świata.

Ciekawym wskazaniem na zawartość pracy ks. A. F. Dziuby oraz pewną jej oceną jest opinia ks. prof. W. Bołozę, wybitnego teologa moralisty z UKSW: „Książka

ks. prof. A. F. Dziuby jest ciekawą propozycją teologiczną; zawiera elementy psychologiczne, socjologiczne i prawa kanonicznego – niezbędne w odpowiedzialnym sprawowaniu sakramentu małżeństwa. Autor ukazuje podstawy teologiczne chrześcijańskiego małżeństwa, a następnie na ich tle dokonuje analizy samego sakramentu i szczegółowych kwestii dotyczących małżeństwa” (okładka).

Natomiast kard. J. Glemp zauważa m.in. w słowie wstępnym: „Niniejsze opracowanie wskazuje, że drogę do spotkania i zjednoczenia z Bogiem i z ludźmi toruje każdemu – nawet wówczas, gdy ciąży na nim wielkie winy – nowotestamentalny sakrament pokuty i pojednania. W sakramencie tym każdy człowiek może w sposób szczególny doświadczyć daru miłosierdzia, czyli tej Miłości, która jest potężniejsza niż grzech. Życzę więc, by książka ks. prof. A. F. Dziuby była pomocą w zwycięstwie Miłości w sercach ludzi, a zwłaszcza małżonków i rodziców” (s. 5).

Szkoda, że autor nie omówił problemu oceny form czy wielorakich przejawów przygotowania przed samym zbliżeniem małżeńskim. Tu bowiem występuje wiele pytań i stawiane są różne wątpliwości. Wydaje się, iż także warto byłoby wskazać szerzej na problem klonowania jako zagadnienie szczególnie dyskutowane, choć w obecnej wersji słusznie umieszczono je w ramach analizy sztucznej prokreacji. W kontekście aktualnie toczącej się dyskusji może oczekiwane byłyby szersze informacje o konkubinacie, choć zagadnienie to występuje przy związkach niesakramentalnych. To są oczywiście pewne sugestie treściowe, które z powodzeniem można uwzględnić w ewentualnej kolejnej edycji.

Należy podkreślić, że prezentowane opracowanie jest pierwszą w Polsce, w ostatnich latach, samodzielną publikacją poświęconą temu zagadnieniu. Jego rangę, a zarazem potrzebę praktyczną wskazuje choćby tak często przytaczane *Vademecum dla spowiedników...* wydane ostatnio przez Papieską Radę ds. Rodziny. Zatem widać, że współczesne nauczanie kościelne zainteresowane jest tymi zagadnieniami. Zresztą Jan Paweł II podczas całego pontyfikatu szczególną uwagę zwraca na małżeństwo i rodzinę. Można zauważyć, iż jest to wymowna wierność wcześniejszym zainteresowaniom kard. K. Wojtyły z czasów lubelskich i krakowskich, a więc tak teoretycznym jak i praktycznym; profesor uniwersytetu i pasterz archidiecezji krakowskiej.

Trzeba wskazać, iż autor umiejętnie połączył w omawianej książce elementy teoretyczne i praktyczne, a więc znaczenie naukowe i duszpasterskie. Zatem z jednej strony to ciekawe opracowanie dla badaczy tej problematyki, a z drugiej godne uwagi dla kapłanów oraz spowiedników. Ostateczne zadanie spowiednika jest niezwykle trudne i odpowiedzialne. Nie można pominąć także znaczenia książki dla samych małżonków w ich pełniejszym rozeznaniu elementów niesionego powołania. Wydaje się, że książka ks. prof. Andrzeja F. Dziuby może być dla tych wszystkich znaczącą pomocą. Więcej, winna wyzwalać bardziej odpowiedzialną i twórczą refleksję osobistą nad spełnianym powołaniem małżeńskim.

Ks. Władysław Wyszowadzki